

Наставно-уметничком већу
Факултет ликовних уметности у Београду

Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА: АРХИВ ИЗМЕЂУ РЕАЛНОСТИ И ФИКЦИЈЕ – ВИШЕМЕДИЈСКА
ПРОСТОРНА ИНСТАЛАЦИЈА

КАНДИДАТКИЊЕ МИЛИЦЕ РАКИЋ

Наставно-уметничко веће Факултета ликовних уметности на седници одржаној 09. маја 2018. године донело је одлуку о формирању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта кандидаткиње Милице Ракић, под називом АРХИВ ИЗМЕЂУ РЕАЛНОСТИ И ФИКЦИЈЕ - ВИШЕМЕДИЈСКА ПРОСТОРНА ИНСТАЛАЦИЈА у саставу: мр. Гордана Петровић, редовни професор ФПУ, Београд, мр. Радомир Кнежевић, редовни професор ФЛУ, Београд, др. Оливера Парлић Карајанковић, ванредни професор ФЛУ, Београд мр. Добрица Бисенић, редовни професор ФЛУ, Београд, др. Драган Момиров, редовни професор ФЛУ, Београд (ментор)

Комисија Наставно-уметничком већу Факултета ликовних уметности подноси следећи извештај:

Биографија:

Милица Ракић, рођена 1972. године у Лозници (СФРЈ). Завршила Вишу школу ликовних и примењених уметности и Академију лепих уметности у Београду. Представила је своје радове на 25 самосталним изложби и преко 400 групних у земљи и иностранству (Албанија, Америка, Босна и Херцеговина, Бугарска, Грчка, Египат, Иран, Италија, Јапан,

Кина, Мађарска, Македонија, Мексико, Немачка, Португал, Румунија, Русија, Словенија, Турска, Француска, Хрватска, Црна Гора, Шпанија). Члан је Удружења ликовних уметника Србије, у статусу самосталног уметника. У свом раду испитује начин на који језик и култура обликују лични идентитет. Живи и ради у Београду.

Одабране самосталне изложбе (одабир од 5):

207. Ја нисан ослободила Београд, УК Пароброд, Београд

2012. Рођена без разлога, Центар савремене уметности Црне Горе, Подгорица

2010. КРАСНАЯ ЗВЕЗДА, Галерија др Винко Перчић, Суботица

2009. Извештај, Галерија Озон, Београд

2009. Без речи, Галерија Задужбине Илије М. Колараца, Београд

Одабране групне изложбе (одабир од 20) :

2017. Српске лепе уметности, Оставинска галерија, Београд, Кустос Бранислав Димитријевић

2014. Исток и Европа, Градска галерија, Хонг Конг, Кустос Мее Ping Leung

2011. 24, Фестивал Les Instants Vidéo, Марсеј

2012. Фестивал женског стваралаштва, Културни центар Рекс, Београд

2010. Српска графика данас, Српски културни центар, Париз

2010. 32. Међународни фестивал медитеранског филма, Монпелје

2010. Алтернативе филм-видео, Београд

2010. 7. Међународни филмски фестивал, Науса

2009. Итерзоне : Род, Галерија Галженица, Загреб

2009. Међународна изложба филма и видеа Visions in New York City, Галерија Масу, Кустос Maurizio Pellegrin

2009. Међународни филмски фестивал, Тирана

2009. Међународни Канск видео фестивал

2009. Међународни видео фестивал Кигуе, Истанбул

2008. Савремени цртеж'08 Хенкел, Кућа легата, Београд

2008. Треће међународно бијенале уметности, Национални музеј Кине, Пекинг

2008. Међународни фестивал уметности и дигиталне културе Трансмедиале, Берлин

2006. Трећи међународни фестивал - "Woman and Tradition", State Museum of Contemporary Art, in Thessaloniki - Unesco Center for Women and Peace in the Balkan Countries

2006. 12. Међународно бијенале графике и цртежа, Тајван

2005. Међународни фестивал компјутерске уметности Пикселпоинт, Нова Горица

Награде:

2014. Минимум Максимум 4, Бански двор, Бања Лука

2009. Награда XV Међународног бијенала Vila Nova de Cerveira

2007. Златна игла, Пролећна изложба УЛУСа, Београд

2006. И би Тесла, Галерија Прогрес, Београд

2006. Награда ван званичне конкуренције, 39. Херцеговски зимски салон

2005. Велика награда Земунског салона, Галерија Стара Капетанија, Београд

2005. XII. Изложба цртежа, Културни центар Шабац

Колекције (одабир од 5):

Музеј града Београда

Музеј Савремене уметности Војводине

Музеј савремене уметности Vila Nova de Cerveira

Национални музеј ликовних уметности Тајван

Филозофски факултет, Београд.

Анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат кандидаткиње Милице Ракић *Архив између реалности и фикције* настао је као резултат дугогодишњег истраживачког рада, који представља покушај да се прикаже и приближи културна политика ФНР Југославије (1945–1950) кроз владавину социјалистичког реализма у пољу уметности. Користећи стратегије архивирања односно прикупљања и организовања углавном затечених, нађених или купљених предмета или докумената, и интервенцијом на њима ауторка ствара лични архив указујући да историју можемо изнова представити или поново открити, а понекад и изменити. Докторски уметнички пројекат сачињавају изложба у Галерији ФЛУ у Београду

одржана септембра 2017. године и писани рад који даје увид у уметничке и теоријске методе и резултате истраживања у оквиру предложене теме.

Ауторка кроз употребу архива истражује праксу савремене уметности базиране на апропријацији - избору и излагању углавном затечених, нађених или купљених предмета. Указујући на архиве и архивску праксу као активна места која су зависна од политичке, друштвене и економске моћи, служећи се игром правила архива доводи у питање концепте историјских наратива, политичке моћи, истинитост докумената, ауторство и значење сваког појединачног предмета унутар архива.

У Архиву Југославије је започето истраживање кроз проналажење званичне документације из периода Федеративне Народне Републике Југославије. Истраживање се наставља у Историјском архиву Београда у коме се за потребе практичног дела рада експлоатише читав један дискурс социјалистичке идеологије. Легат Константина Коче Поповића и Лепосаве Лепе Перовић у Историјском архиву Београда послужио је као модел за настанак личног архива и приватног легата ДРУГарице Ракич. Овим истраживањем Милица Ракић је покушала да прикаже како пронађена архивска грађа кроз деконструкцију и трансформацију може постати подлога за настајање уметничког рада.

Вишемедијска просторна инсталација под називом *Признај ја сам мушко а ти женско* састоји се из три инсталације које у галеријском простору сачињавају целину која поставља питања односа личног и колективног. У првом сегменту поставке приказан је видео рад који је настао комбиновањем визуелних и аудио архива за евоцирање личног и колективног сећања на идеолошку обојену прошлост, кроз наглашени феминистичко - политички дискурс. Указујући на однос женског идентитета, сполног, родног и субверзивног у односу на мушки поредак у коме не треба мешати идеологију са поруком, нити поруку са значењем. Комбиновањем архивских докумената и текста, са једне стране, и конструисаног сопственог искуства, са друге ствара се слика која је документаристички поједностављена чији смисао настаје повезивањем кадрова и њихових међусобних односа. Рад обилује цитатима из тог периода попут монтаже текста и тона *Натпис*: 1. незапосленима 2. улаз 3. забрањен (у чијој се позадини чује говор председника Јосипа Броза Тита). Музичка подлога *Тишина* (1974) композиторке Лудмиле Фрајт, комбинује се колажно монтажним поступком са југословенском химном *Хеј, словени, Песмом о*

Партији, звуком писаће машине, сегментом народне музике *Једна ноћ и кајање* Јелене Карлеуше.

Други сегмент рада састоји се од два легатска стола у коме се налази различита архивска грађа легатора. У првом је смештена картотека са две хиљаде графичких картица које су исписане ћирилицом на писаћој машини чиме се отежава лагодно читање текста. Картице су поништене пресом за поништавање докумената остављајући видљив траг *Понишено* који на белини папира постаје сам по себи уметничко дело. Исписане текстуалне поруке инспирисане су паролама социјалистичког периода чији су дискурси били орјентисани на туђе речи, на опште истине које припадају свима. Неки од слогана на картицама су: „На страх треба трошити снагу а ја сам лења жена - Револуција није мртва она је само силована - Ја сам послератна жена ослобођена од модних правила - Све су ми покрали немам више ништа чак ни своју прошлост - Ја сам први пут видела град кад сам добила позив за војску - Историјске чињенице не да нису тврдоглаве него су подле где год их сместиш добро им је - Нисам родила јунака мој прилог историји је ништаван - Пијем његову крв као средство за подмлађивање.“

За лакши и бржи преглед картотеке, публици су стављене на коришћење стерилне хирушке рукавице које су испечатиране (техником гравура у гуми) са назнаком да су власништво архиватора и са уочљивим натписом *Радници немају домовину*.

У другом легатском столу изложено је педесет љубавних викенд романа који нису били доступни или стављени на располагање публици. Текст романа ауторка цензурише коректором за папир на који уписује нов наратив у виду порука које се понављају правилним низом, стварајући писане црте које између себе праве бела одстојања: „све машине су уседелице, своје поразе знам напамет, моја кожа је моја“. Романи су смештени у омоте или фасцикле за архивирање израђене у комбинованој техници линореза и сувог жига, са натписом *Заразно*.

У трећем сегменту поставке, одбачени документи *мртве државе* (ФНР Југославије) постају извор за настанак уметничког рада као застарели, непожељни и неупотребљиви материјал. Пронађени и откупљени на виртуелном бувљаку, они трансформацијом постају субверзивно оруђе за оспоравање културне вредности саме уметности. Интервенцијом ауторке, односно преласком из безвредног у уметнички контекст, документ постаје нова

слика у коју се кроз универзално и лично женско искуство на политичка дешавања некад и сад уписује ново значење.

Користећи историјску и историјско-компаративну методу Милица Ракић је у текстуалном делу пројекта обрадила све сегменте, аспекте и мотиве свог рада и тиме дала комплетан увид у карактеристике свог практичног рада - изложене објекте. Свој текстуални рад даје у више целина, почиње са делом: *КОНСТРУКЦИЈА АРХИВА* у коме се налазе два сегмента први -*Легат Константина Коче Поповића* је уводни део о архивистици. Овај сегмент образлаже и сам настанак читавог пројекта јер се у називу легата Коче Поповића и Лепосаве Лепе Перовић налази и име његове супруге као траг о присуству другог који функционише „са“ и „у односу на њега“ (мушкарац/жена). Овај легат који се налази у Историјском архиву Београда послужио је као модел за настанак личног архива и приватног легата ДРУГарице Ракич. Кроз писање о Кочи Поповићу ауторка нам дефинише и време о коме се говори у уметничком пројекту. - *Архивска уметност*, као други сегмент првог дела објашњава уметничку продукцију која се заснива на *квазиархивској* логици: пронађено–конструисано, чињенично–фиктивно, приватно–јавно, кроз апропријацију објеката, текстова и фотографија. Као референтне ауторе наводи и образлаже уметника Кристијана Болтанског затим Барбару Кругер. Посебно место заузима Душан Макавејев који припада генерацији филмских уметника која је филм видела као средство друштвених промена, али и као моћно оружје политичке борбе. Бавећи се Југословенским црним таласом у филму ауторка нам открива једну од својих битних инспирација попут филма *Мистерије орга(ни)зма*. *АРХИВСКО СВЕДОЧАНСТВО-Културна политика ФНР Југославије*, која се заснива на неодвојивости уметности од политике. Прва изложба српских сликара у ослобођеном Београду је образложена са свим дешавањима и критикама око ње. Затим поступно увођење социјалистичког реализма. *Идеологија социјалистичког реализма*, под паролом *Уметност народу*, је сегмент који дефинише период послератног стања у култури и увођења социјалистичког реализма у све сфере уметности. Кроз сегмент *ДРУГарица жена*, ауторка дефинише улогу жена у том периоду, као и борбу жена за право гласа, као и улогу најмасовније женске друштвено-политичке организације - Антифашистичког фронта жена. Ауторка детаљно дефинише у тексту учешће жена у свим сферама друштва тог периода. - *Југословенска културна пракса*, у коме се презентује прва велика уметничка манифестација нове Југославије после

рата која је била изложба: *Сликарство и вајарство народа Југославије XIX и XX века*. Кроз пронађену архивску грађу ауторка детаљно разлаже сва дешавања у вези са изложбом. У делу *ДНЕВНИК ПРАКСЕ 1, 2 и 3* ауторка нам исцрпно приказује саму поставку изложбе постављене у три сегмента. Кроз *ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ* ауторка наводи како се од пронађених недовољно познатих и неистражених архивских трагова, као и одбачених докумената Федеративне Народне Републике Југославије може сачинити лични уметнички архив и сопствени модел критике социјалистичке идеологије који доприноси разумевању културе у савременим друштвеним, политичким и медијским околностима. Значајан део писаног рада чине *ПРИЛОЗИ*: – *Југословенска ликовна архива*, богата грађа преузета из различитих институција представља напор да се један сегмент историје дефинише или редефинише. – *Архива Антифашистичког фронта жена Југославије*, дефинише улогу жена у једном периоду наше историје. *Архива Председника Републике*, чини занимљиве преписке са и око врха власти. – *Југословенска филмска архива*, приказује начин деловања, односно контроле власти на дешавања у филму. *Архива Константина Коче Поповића*, је приказана кроз занимљиву преписку Поповића са разним ауторима.

Оцена остварених резултата и критички осврт

Докторски уметнички пројекат **АРХИВ ИЗМЕЂУ РЕАЛНОСТИ И ФИКЦИЈЕ - ВИШЕМЕДИЈСКА ПРОСТОРНА ИНСТАЛАЦИЈА** кандидаткиње Милице Ракић представља потпуно остварену целину теоријског и уметничког рада. Међусобно прожето и промишљено теоријско и практично истраживање је резултирало циклусом објеката презентованих на самосталној изложби. Исцрпан писани рад, аргументован, поткрепљен многим подацима, анализама и постављеним референцама донео је значајне новине на пољу уметничких доктората. Уметнички пројекат се заснива на великом броју различитих ликовних и теоријских референци. Извори коришћени као теоријска полазишта за формулисање и дефинисање референтних појмова и области, сведоче о веома добром познавању материје у којој кандидаткиња реализује свој уметнички пројекат. Аналитичким посматрањем ликовних дела којима илуструје своје ставове, Милица Ракић показује да је подробно упозната са предметом уметничког истраживања, литературом и визуелним материјалом.

Кандидаткиња кроз аналитички и критички приступ, заснован на посматрању друштвених околности и концепта света уметности, анализара услове настајања уметничког дела, односа дела и културне и друштвене средине, функционисања уметности у свету културе у оквиру историјског контекста и идеологије. Увођењем другачијег угла гледања у традиционалне и уобичајене начине сагледавања одређеног историјског периода долази до универзалне модернистичке конвенције стварања, презентације и рецепције уметности представљајући концепт универзалних вредности. „*Архив између реалности и фикције, вишемедијска просторна инсталација*” отвара нови простор за посматрање кретања развоја друштва у којима појединац суочен са изложеним порукама у измењеном контексту мења и своје личне ставове. Ауторка кроз уметничко дело реконструише догађаје користећи потпуно нове индивидуалне приступе сагледавања историјског контекста. Архивистичке односно историцистичке претпоставке о свету формулисане метафоричним, алегоријским и феминистичким наративним *сликама* поставља у корелацију пре свега са колективним сећањем о одређеном историјском периоду из кога се рађају универзална сагледавања о проблемима питања прошлости који се преносе у садашњост. Кроз комуникативност пројекат значајно доприноси социјалној кохезији против стереотипа и предрасуда према савременој уметности као неразумљивој и елитној појави која је намењена уском и затвореном кругу људи.

Докторски уметнички пројекат је успешно реализован пројекат, сви захтеви су задовољени у теоријском, практичном, техничком и садржајном смислу.

Закључак комисије

Докторски уметнички пројекат кандидаткиње Милице Ракић, под називом АРХИВ ИЗМЕЂУ РЕАЛНОСТИ И ФИКЦИЈЕ - ВИШЕМЕДИЈСКА ПРОСТОРНА ИНСТАЛАЦИЈА, оригинални је допринос уметничком и културном стваралаштву наше средине. Пројекат ће дати значајан допринос развоју савремене уметности. Испитујући лични и колективни идентитет као део југословенске историје и наслеђа у самом раду ствара се целина између писаног и практичног дела рада. Циљ рада је да се кроз концепт женске уметности изађе из улоге која је женама наметнута и уђе у *забрањено* подручје уметничког деловања, чији је приступ иронијски не само у односу на друштво већ и на саму уметност.

Анализом предложене теме докторског уметничког пројекта комисија констатује да је реч о аутентичном, оригиналном и сложеном пројекту. Целокупан уметнички рад Милице Ракић дошао је до изражаја у овом пројекту кроз писани и уметнички рад и као крајњи резултат донео је једно значајно остварење у домену ликовне уметности. Комисија сматра да радови настали реализацијом овог пројекта праве значајан помак у односу на досадашњи рад.

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта АРХИВ ИЗМЕЂУ РЕАЛНОСТИ И ФИКЦИЈЕ - ВИШЕМЕДИЈСКА ПРОСТОРНА ИНСТАЛАЦИЈА кандидаткиње Милице Ракић сматра да је овај пројекат одговорио захтевима и постављеним циљевима. Комисија предлаже Наставно-уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати извештај комисије и проследи Сенату Универзитета уметности у Београду на даље усвајање и покретање процедуре за његову одбрану.

1. мр. Гордана Петровић, редовни професор ФПУ, Београд
2. мр. Радомир Кнежевић, редовни професор ФЛУ, Београд
3. др. Оливера Парлић Карајанковић, ванредни професор ФЛУ, Београд
4. мр. Добрица Бисенић, редовни професор ФЛУ, Београд
5. др. Драган Момиров, редовни професор ФЛУ, Београд (ментор)